

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรต่อ โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดตราด ปี 2549 ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา โดยได้แบ่งประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน
3. ลักษณะทั่วไปของจังหวัดตราด
4. โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

1.1 ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524:246) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิด ประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป

สุพัตรา สุภาพ (2520: 132) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะด้วยการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้ จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณา และประเมินค่าก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้จะได้รับการยอมรับหรือ ปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

พรทิพย์ แก้วประทุม (2539: 7) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือความรู้สึกรู้สึกของบุคคลต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงออกด้วยการพูดหรือการเขียนอันเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ การแสดงความคิดเห็นจะอยู่บนพื้นฐานของความรู้เดิม ซึ่งอาจจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้

Kolesnik (1970: 320) กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจ จากการประเมินค่า (evaluation judgement) หรือทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 3) และ สุชา จันทร์เอม (2524: 80) มีแนวความคิดที่คล้ายกันว่า ความคิดเห็นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ โดยความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 174-175) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นเป็นเพียงการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติ หรือความเชื่อ หรือค่านิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมแง่จิตวิทยา ก็กล่าวได้ว่า เจตคติ ความเชื่อ และค่านิยมเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่มีผู้ใดสังเกตหรือทราบได้นอกจากตัวของเขาผู้นั้น แต่ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถเห็นและทราบได้อย่างชัดเจน

ณรงค์ ภูใจเที่ยง (2534: 9) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ ด้านการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมความเชื่อ ความคิด เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาหรือการลงความเห็นจากข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละบุคคลคิดว่าถูกต้อง แต่คนอื่นๆอาจจะไม่เห็นด้วยก็ได้

สุรชัย มีทอง (2545: 10) ปัทมา เจริญเมือง (2546: 8) และสกล สุขพรหม (2547: 41) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับความคิดเห็นในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งความคิดเห็นที่แสดงออกมานั้นอาจจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับจากบุคคลอื่นก็ได้ และไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิด

จากคำจำกัดความต่างๆที่ได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการประเมินค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามความรู้สึกและตามข้อเท็จจริง โดยผ่านการพูดหรือการเขียน ทั้งนี้ความคิดเห็นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้พื้นฐานและสภาพแวดล้อม ซึ่งความคิดเห็นไม่สามารถแสดงหรือบ่งบอกความถูกหรือผิดได้ และอาจจะมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นดังกล่าว

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

Remmer (1996 : 47) ได้แบ่งประเภทของความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด (extremeness) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก
2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจต่อสิ่งนั้น เช่นความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี คือ ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลาง (neutrality) คือเฉยๆ ไม่มีความคิดเห็น

ส่วนความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี (negative) คือ เป็นไปในทิศทางที่ไม่ชอบ รังเกียจและไม่เห็นด้วย

Foster (1992 : 88) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น มีมูลเหตุ 2 ประการคือ

1. ประสบการณ์ (Experiences) ที่มีต่อสิ่งของ บุคคล กลุ่ม เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ความคิดเห็นเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็น การคุ้นเคย อาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง (directed experiences) และจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรืออ่านจากหนังสือโดยไม่ได้พบเห็นของจริง ถือว่าเป็นประสบการณ์อ้อม (in directed experiences)

2. ระบบค่านิยมและการตัดสินค่านิยม (Value system and judgment) เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน แต่ละกลุ่มจึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกัน

1.3 ความสำคัญของความคิดเห็น

Feldman (1971: 53) กล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาคำความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใดๆออกมาโดยการพูดหรือการเขียนเป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ เพราะจะทำให้การดำเนินงานต่างๆเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โครงการพัฒนาใดๆก็ตาม ถ้าจะให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้ว ก็ควรที่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชน การเผยแพร่โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการ จึงจะเกิดผลดีคือ จะช่วยให้โครงการนั้น สอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น อันเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ใช้ประเมินค่าโครงการ และทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกในการเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ไม่เกิดการต่อต้าน ถ้าสาธารณชนเกิดความสำคัญในการเป็นเจ้าของเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือรักษาไว้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงานรวมทั้งฝึกหัดการทำงานด้วย

1.4 การวัดความคิดเห็น

นีออน กลิ่นรัตน์ (2525 อ้างถึงใน ลำควน ชันซ้อน, 2544) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการความคิดเห็นไว้ว่า เนื่องจากความคิดเห็นและทัศนคติมีความหมายใกล้เคียงกัน ดังนั้นการวัดความคิดเห็นจึงสามารถใช้วิธีเดียวกันกับการวัดของทัศนคติ แต่เนื่องจากทัศนคติเป็นพฤติกรรมภายใน ไม่สามารถทราบได้ว่าบุคคลมีทัศนคติอย่างไร ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการอนุมานจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออก และมีการวัดหลายวิธี ดังนี้

1) การรายงานตนเอง (self - report measures) เป็นการวัดทัศนคติโดยวิธีการให้ผู้ถูกวัดรายงานตนเองถึงความรู้สึกทำที่ต่อสิ่งนั้นๆ อาจเป็นไปในรูปทางบวกหรือทางลบ

ไม่ได้แยกวัดองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ความรู้สึก หรือด้านพฤติกรรม แต่จะวัดเพียง ดี – ไม่ดี สนับสนุน – ถัดค้าน เห็นด้วย – ไม่เห็นด้วย มาตรฐานทัศนคติแบบนี้แบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้

(1) มาตรฐานของเทอร์สโตน (thurstone) การสร้างมาตรฐานแบบนี้โดยรวบรวม ข้อความที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ต้องการวัด ควรจะได้ประมาณ 100 ข้อเป็นอย่างน้อย โดยมีลักษณะเป็นทางบวกอย่างมาก เป็นกลาง และเป็นทางลบอย่างมาก หลังจากนั้นก็ให้เลือกตอบว่า ข้อความใดบ้างที่ต่างกับความคิดเห็นของผู้ที่ต้องการวัด ต่อจากนั้นมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละข้อความ แล้วเลือกข้อความตามค่ามาตรฐานที่ได้ก็จะเหลือข้อความเพียง 20 ข้อความ หรือมากที่สุดก็ไม่เกิน 45 ข้อความ

(2) มาตรฐานของไลเคิร์ต (likert-type scales) โดยพัฒนามาจากของเทอร์สโตน มีข้อความทั้งทางบวกและทางลบปะปนกัน ส่งไปให้ผู้ตอบตัดสินข้อความว่า ข้อความใดตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ตอบมากที่สุดซึ่งมี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่จากการใช้มาตรฐานแบบนี้มักจะพบว่าผู้ตอบที่ช่อง ไม่มีความเห็นเป็นส่วนมาก จึงมีการใช้คำว่าเห็นด้วยเพียงเล็กน้อย และ ไม่เห็นด้วยเพียงเล็กน้อยแทนคำว่า ไม่มีความเห็น เพื่อให้สามารถวัดความเห็นของผู้ตอบได้

(3) มาตรฐานความหมาย (semantic differential scale) Osgood เป็นผู้สร้างมาตรฐานนี้ ลักษณะของมาตรฐานจะประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่บรรยายลักษณะของเป้าหมายที่เราต้องการวัดที่แสดงลักษณะตรงกันข้ามกัน เช่น บวก-ลบ ดี-เลว ยินดี-ไม่ยินดี และระหว่างคำคุณศัพท์ทั้งคู่จะมีช่วงห่างกัน 7 อัตรภาคชั้น โดยผู้ตอบจะเลือกว่าความรู้สึกที่เขามีต่อเป้าหมายนั้นอยู่ในอัตรภาคชั้นใด คะแนนของทัศนคติก็ดูจากการรวมคะแนนแต่ละข้อ ซึ่งจะอยู่ระหว่าง 1-7 คะแนน โดยคะแนน 1 หมายถึง มีทัศนคติทางลบ และคะแนน 7 หมายถึง มีทัศนคติทางบวก

2) การสังเกตพฤติกรรม (observation of overt behavior) การสังเกตพฤติกรรมภายนอกของบุคคล ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงทัศนคติของบุคคล ได้ ซึ่งอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ประกอบด้วย เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อธิบายเพิ่มเติม นอกจากนั้นอาจจะใช้วิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้เพื่อวัดทัศนคติ ได้แก่

(1) การใช้วิธีการกึ่งการสะท้อนภาพ เช่น การให้ผู้ถูกศึกษาบรรยายภาพที่มองเห็นไม่ชัดเจน หรือเติมคำหรือข้อความหรือให้พูดคำใดคำหนึ่งที่นึกขึ้น ได้ทันที หลังจากที่ได้รับคำที่ต้องการวัด

(2) ผลการทำแบบทดสอบแบบปรนัย คือ การเลือกคำตอบจากแบบทดสอบ

แบบปรนัยในตัวเลือกที่ไม่ถูกต้อง และแสดงถึงความลำเอียงในเรื่องนั้น โดยจะต้องมีคำตอบที่ถูกต้องไว้ด้วย

(3) การวัดจากปฏิกิริยาของร่างกาย เนื่องจากว่า ขณะร่างกายเกิดอารมณ์จะมีปฏิกิริยาของร่างกายที่สามารถวัดได้ เช่น ใช้เครื่องวัดการตอบสนองของผิวหนัง การวัดจากอัตราการเต้นของหัวใจ การบีบตัวของหลอดเลือด การหดและขยายตัวของม่านตา สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้อ่านถึงความเข้มข้นของทัศนคติ แต่ไม่สามารถบอกทิศทางว่าเป็นไปทางลบหรือทางบวก

(4) การวัดด้วยการแสดงออกทางใบหน้า แบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็น 7 ระดับ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงท่าทางของใบหน้าประกอบไปด้วยตาและปาก โดยจะดูลักษณะอาการของปาก กล่าวคือ ถ้าริมฝีปากโค้งขึ้นก็แสดงว่า มีความเห็นด้วย ถ้าริมฝีปากอยู่ในระดับแนวราบหรือปากปิดแสดงว่า ไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่แน่ใจ แต่ถ้าริมฝีปากโค้งลงล่าง แสดงให้เห็นว่า ไม่เห็นด้วย

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

ในหัวข้อความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันนี้ จะขอกล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของปาล์มน้ำมัน ประวัติการปลูกปาล์มน้ำมัน ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของปาล์มน้ำมัน นิเวศวิทยาของปาล์มน้ำมัน พันธุ์ปาล์มน้ำมัน เทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน การเก็บเกี่ยวและการแปรรูปปาล์มน้ำมัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความสำคัญและประโยชน์ของปาล์มน้ำมัน

น้ำมันปาล์มและน้ำมันเมล็ดในปาล์ม เป็นผลผลิตหลักของปาล์มน้ำมัน ที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย โดยสามารถนำมาใช้แปรรูปได้โดยการกลั่นให้บริสุทธิ์ การทำให้ไขมันหรือกรดของไขมันที่ไม่อิ่มตัวเปลี่ยนเป็นไขมันที่อิ่มตัว และการแยกองค์ประกอบของกรดไขมัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมน้ำมันสำหรับการบริโภครวมและอุปโภค โดยมีสัดส่วนการใช้ประโยชน์น้ำมันปาล์มของอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อการบริโภคและอุปโภคดังนี้

อุตสาหกรรมเพื่อการบริโภค ร้อยละ 60

อุตสาหกรรมนมชั้นหวานและนมจืด ร้อยละ 5

อุตสาหกรรมขนมสำเร็จรูป ร้อยละ 5.5

อุตสาหกรรมเนยขาวและเนยเทียม ร้อยละ 1

อุตสาหกรรมครีมเทียม ร้อยละ 1.5

อุตสาหกรรมของว่างและขบเคี้ยว ร้อยละ 9.5

อุตสาหกรรมสบู่ ร้อยละ 10.5

อุตสาหกรรมอุปโภคอื่นๆ เช่นพลาสติก เครื่องสำอาง น้ำมันหล่อลื่น และยางรถยนต์ ร้อยละ 7 (กรมส่งเสริมการเกษตร 2545:3)

2.2 ประวัติการปลูกปาล์มน้ำมัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2545:1) ได้ให้ข้อมูลประวัติการปลูกปาล์มน้ำมันไว้ดังนี้ ปาล์มน้ำมันมีถิ่นกำเนิดในแอฟริกาและเริ่มเข้าสู่ประเทศไทย โดยเข้ามาทางอินโดนีเซีย มาเลเซีย ปาล์มน้ำมันเริ่มปลูกในประเทศอินโดนีเซีย เมื่อ พ.ศ. 2391 จากนั้นก็มีการนำเข้ามาปลูกในประเทศ มาเลเซีย เมื่อ พ.ศ. 2418 ภายหลังจากต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2460 ประเทศทั้งสองก็เริ่มปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นการค้า

การปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศไทยนั้น พระยาประคิพัทธ์ ภูบาล เป็นผู้นำเข้ามา ครั้งแรกประมาณ 60 ปีมาแล้ว โดยนำเข้ามาจากประเทศอินโดนีเซีย หรือมาเลเซียแต่ปลูกเป็นไม้ประดับที่สถานีทดลองยาง คอหงษ์ จังหวัดสงขลา และสถานีกสิกรรมพริ้ว จังหวัดจันทบุรี

การปลูกปาล์มน้ำมันเป็นการค้าในประเทศไทยได้มีการเริ่มปลูกเป็นครั้งแรกก่อน สงครามโลกครั้งที่สอง โดยหม่อมเจ้าอมรสมานลักษณ์ กิติยากร ในเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ ที่ ตำบลบ้านปริก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แต่ต่อมาสวนปาล์มนี้ได้หยุดกิจการไป

ปาล์มน้ำมันได้รับการส่งเสริมปลูกเป็นรูปบริษัทเป็นการค้าอย่างจริงจัง เมื่อปี พ.ศ. 2511 ซึ่งขณะนั้นมีโครงการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ 2 โครงการ โดยมีสมาชิกจำนวน 1,645 ราย ปลูก รายละ 16 ไร่ คือโครงการนิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดสตูล เนื้อที่ปลูก 20,000 ไร่ และ โครงการบริษัทอุตสาหกรรมน้ำมัน และสวนปาล์มจำกัด ตำบลปลายพระยา อำเภออ่าวลึก จังหวัด กระบี่ เนื้อที่ปลูก 20,000 ไร่ เช่นกัน ภายหลังจากที่ได้รับความสำเร็จทั้งสองโครงการ ก็มีผู้สนใจและ บริษัทปลูกปาล์มเกิดขึ้นมาก จึงทำให้การปลูกปาล์มในประเทศไทยได้ขยายไปอย่างรวดเร็วใน พ.ศ. 2531 มีเนื้อที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 655,000 ไร่ และแนวโน้มการปลูกปาล์มเพิ่มขึ้นทุกปี กระทั่งปี 2544 มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันประมาณ 1,776,000 ไร่ อย่างไรก็ตามประมาณกันว่าในปี 2549 จะมีพื้นที่ ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งสิ้น 2,000,000 ไร่

2.3 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของปาล์มน้ำมัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2545:8-11) ได้อธิบายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่สำคัญ ของปาล์มน้ำมันไว้ดังนี้

2.3.1 อнуกรรมวิธานของปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันจัดอยู่ในพืชตระกูลปาล์ม (Palmae หรือ Recaceae) ตระกูลย่อย (Sub-family) เดียวกับมะพร้าวคือ Coccoineae สกุล *Elaeis* ซึ่งมีอยู่ 3 ชนิดคือ

1) *Elaeis guineensis* jacq. (african oil palm) หรือ *alfonsia quineensis*. H.B.K
 2) *Corogo oleifera* (American oil palm) มีถิ่นกำเนิดทางอเมริกากลาง
 ปานามา โคลัมเบีย และแถบลุ่มน้ำอเมซอน

3) *Elaeis odora* (American oil palm) ไม่มีรายงานความสำคัญทางเศรษฐกิจ
 ทั้ง 3 ชนิดนี้ *Elaeis guineensis* มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากที่สุด

2.3.2 ลักษณะของราก ลำต้น ใบ

ราก เกิดขึ้นตรงฐาน โคนของลำต้นเป็นระบบแขนง
 ลำต้น มีลักษณะเป็นต้นเดี่ยวตั้งตรงรูปร่างทรงกระบอกมีเนื้อเยื่อเจริญ
 เฉพาะตรงปลายยอด

ใบ ในสภาวะที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตปาล์มน้ำมันที่เจริญเติบโต
 เต็มที่แล้วจะมีทางใบเกิดขึ้นที่รอบยอด ประมาณ 40 – 50 ทาง

2.3.3 ลักษณะของช่อดอก ผลและเมล็ด

ช่อดอก ปาล์มน้ำมันจะเริ่มออกดอกเมื่ออายุประมาณ 2 – 3 ปี โอกาสที่จะ
 เกิดเป็นช่อดอกเพศผู้ เพศเมีย หรือดอกผสม ขึ้นอยู่กับพันธุกรรม อายุพืช สภาพแวดล้อม และการ
 จัดการ

ผลและเมล็ด หลังจากดอกได้รับการผสมแล้วประมาณ 5 ½ เดือน ผลก็จะ
 สุก การสุกของผลจะช้าหรือเร็วขึ้นกับสภาพแวดล้อม ปาล์มที่ที่อายุเต็มที่แล้วสามารถจะให้ผล
 ประมาณ 1,600 ผลต่อทะลาย ผลปาล์มเป็นแบบ drupe ผลและเมล็ดเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุด
 เพราะเป็นส่วนที่ให้น้ำมัน

2.4 นิเวศวิทยาของปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันชอบอากาศในเขตร้อนฝนตกชุก ปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศที่
 มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมันมีดังนี้

2.4.1 ฝนและการกระจายตัวของฝน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำกัดผลผลิตของปาล์มน้ำมันมากที่สุดคือข้อจำกัด
 เกี่ยวกับความชื้น ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมควรอยู่ในช่วง 2,500 – 3,000 มิลลิเมตรต่อปี และในแต่
 ละเดือนไม่ควรมีปริมาณน้ำฝนน้อยกว่า 120 มิลลิเมตร

2.4.2 แสงแดด

แสงแดดมีอิทธิพลต่อผลผลิตของปาล์มน้ำมัน การตัดแต่งทางใบมีความ
 จำเป็นที่จะทำให้ปาล์มมีพื้นที่ใบที่จะรับแสงได้เหมาะสมตลอดอายุของการเจริญเติบโตของปาล์ม

2.4.3 อุณหภูมิ

อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน คือ 24 – 30 °C อุณหภูมิต่ำสุดไม่ควรต่ำกว่า 20 °C และอุณหภูมิสูงสุดไม่เกิน 33 °C

2.4.4 ลม

ปาล์มน้ำมันไม่ทนทานต่อกระแสลมที่พัดแรง จึงไม่ควรปลูกปาล์มในพื้นที่ที่เกิดพายุบ่อยๆ

2.4.5 ดิน

ปาล์มน้ำมันสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงได้ในดินหลายชนิด แต่ต้องมีเทคนิคการจัดการสวนปาล์มที่เหมาะสม ได้แก่ การเตรียมแปลงที่ถูกต้อง การจัดการน้ำและความชื้นในดินที่เหมาะสม การอนุรักษ์อินทรีย์วัตถุในบริเวณผิวดิน การปรับปรุงโครงสร้างของดินให้เหมาะสมต่อการระบายน้ำและอากาศ

2.5 พันธุ์ปาล์มน้ำมัน

พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ปลูกเป็นการค้า ได้แก่ พันธุ์เทนเอร์รา (Tenera) ซึ่งเป็นลูกผสมจากพันธุ์พ่อฟีลีเฟอรา และแม่พันธุ์คูรา โดยลักษณะพันธุ์ดังกล่าวอยู่ในตระกูล *Elaeis guineensis* โดยพันธุ์ปาล์มที่จะนำมาปลูกได้จำเป็นต้องผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น ลักษณะของพันธุ์ การเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ และการเพาะเมล็ดพันธุ์

2.6 เทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันจะเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่ปีที่ 3 หลังจากปลูกผลผลิตจะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และสูงสุดในปีที่ 10 หลังจากนั้นผลผลิตจะคงที่หรือลดลง ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการจัดการ ขั้นตอนสำคัญในการปลูกปาล์มน้ำมันมีดังนี้

2.6.1 การเลือกพื้นที่ปลูก

ในภาคใต้ของประเทศไทยหลายจังหวัดเป็นพื้นที่ที่มีสภาพเหมาะสมแก่การปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะในแถบฝั่งตะวันตก บริเวณเขตอำเภออ่าวน้ำลึก อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ อำเภอพนม อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร และจังหวัดสตูล และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วนก็มีความเหมาะสมกับการปลูกปาล์มน้ำมันเช่นในจังหวัดตราด และจันทบุรี รวมไปถึงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางจังหวัดที่มีปริมาณฝนตกชุก

2.6.2 การเตรียมพื้นที่ปลูก

การเตรียมพื้นที่ คือ การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยการตัดไม้ ถางป่า การเผา และการไถพื้นที่ ขั้นตอนในการปฏิบัติในแปลง ได้แก่ การบุกเบิก

พื้นที่และปรับสภาพพื้นที่ การทำถนน การวางแผนในการปลูกปาล์มน้ำมัน และการปลูกพืชคลุมดิน

2.6.3 การปลูกปาล์มน้ำมัน

การใช้พันธุ์เทนเนอราซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสม เกิดจากการผสมระหว่างพันธุ์คูรา กับพันธุ์ฟีลีเฟอร์่า จะให้ปริมาณน้ำมันสูง

2.6.4 การปฏิบัติการบำรุงรักษา

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ต้องดูแลรักษาอย่างติดต่อกันไป เพื่อจะได้ผลผลิตสูง ยาวนาน การดูแลรักษาจะต้องเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงดูต้นกล้าในเรือนเพาะชำ เช่น ในเรื่องของวัชพืช ดิน การขาดน้ำ ภัย โรคและแมลง ความชื้น ตลอดถึงความยาวนานของแสงและความแปรปรวนทางพันธุกรรม

2.6.5 การใช้ด้วงวงในการช่วยผสมเกสร

ด้วงวงในวงศ์ย่อย Deretominae มีบทบาทในการช่วยผสมเกสรปาล์มน้ำมัน โดยด้วงวงที่ผสมเกสรปาล์มน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดคือ E.Kamerunicus

2.6.6 การปลูกพืชคลุมดินในสวนปาล์มน้ำมัน

การปลูกพืชคลุมดินเป็นวิธีการป้องกันและแก้ปัญหาเรื่อง วัชพืชกับการชะล้างพังทลายของดิน นอกจากนี้พืชคลุมดินยังช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินด้วย

2.6.7 การใช้ปุ๋ยในสวนปาล์มน้ำมัน

ปุ๋ยสำหรับปาล์มน้ำมันเป็นสิ่งที่จะต้องอย่างยิ่ง การใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับความ ต้องการของปาล์มน้ำมันและสภาพแวดล้อมจะทำให้ได้ผลผลิตสูง

2.7 การเก็บเกี่ยวและแปรรูปปาล์มน้ำมัน

2.7.1 กระบวนการทางเคมีและภาวะการสุกของปาล์มน้ำมัน

ปฏิกิริยาทางชีวเคมีในช่วงปาล์มน้ำมันแก่จัด ช่วงนี้จะมีแป้งในส่วนของ เปลือกสูง และจะค่อยๆ เปลี่ยนเป็นน้ำมันเรียกว่า กลีเซอไรด์ ในขณะที่ผลปาล์มน้ำมันเริ่มสุก สีของผลจะเปลี่ยนจากสีม่วงดำเป็นสีส้มแดง ในช่วงนี้จะมีไลเปสทำการเปลี่ยนกลีเซอไรด์ให้ กลายเป็นกรดไขมันอิสระ กับกลีเซอรอล เมื่อผลปาล์มเริ่มสุกใหม่ๆ จะมีไขมันอิสระในระดับน้อย แต่เมื่อเราตัดทะลายปาล์มออกจากต้น กรดไขมันจะเพิ่มบริเวณส่วนของเปลือกผลปาล์มน้ำมัน ประมาณ 1 – 5 % ภายในเวลาประมาณ 20 นาที หากว่าผลปาล์มน้ำมันเกิดบาดแผลจากการตก กระแทกในช่วงการตัดและขนส่ง กรดไขมันอิสระในผลปาล์มน้ำมันจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การมีกรดไขมันอิสระเกิดขึ้นมากเท่าใด หมายถึงคุณภาพของผลิตผลน้ำมันปาล์มก็ยิ่งต่ำลงเท่านั้น

ภาวะการสุกของปาล์มน้ำมัน นอกจากเราสามารถวัดจากสีของเปลือกแล้ว ยังสามารถประเมินได้จากผลปาล์มน้ำมันที่สุกและร่วงหล่นลงพื้นดิน โดยพบว่าผลปาล์มร่วงลงดินเฉลี่ยประมาณ 2 ผลต่อน้ำหนักทะลายปาล์มสด 1 กิโลกรัม

2.7.2 วิธีการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมัน

- 1) ตกลงช่องทางการลำเลียงระหว่างแถวปาล์มในแต่ละแปลงให้เรียบร้อย สะดวกต่อการตัด การลำเลียง และการตรวจสอบทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วออกสู่แหล่งรวมที่กำหนดขึ้นแต่ละจุดภายในสวน
- 2) กองทางใบปาล์มที่ตัดแล้วอย่าให้เกิดขวางทางเดินหรือปิดกั้นทางระบายน้ำ จะทำให้เกิดน้ำท่วมขัง
- 3) ตัดเลือกทะลายปาล์มสุก โดยยึดถือมาตรฐานจากการดูสีของผล ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้มแดง และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10 – 12 ผล ให้ถือว่าเป็นผลปาล์มสุกใช้ได้
- 4) หากทะลายปาล์มสุกที่จะตัดมีขนาดใหญ่และติดแน่นกับลำต้นมาก ให้ใช้มีดขอหรือมีดยาวตัดแซะชั้นทะลายเสียก่อน จึงใช้เสียมแทงทะลาย ปาล์มจะหลุดจากคอต้นปาล์มได้ง่ายขึ้น
- 5) ตัดแต่งขั้วทะลายปาล์มให้สั้นที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อความสะดวกในการขนส่ง
- 6) รวบรวมผลปาล์มทั้งที่เป็นทะลายย่อยและถูกร่วงไว้เป็นกองในที่ว่างโคนต้น เพื่อความสะดวกในการเก็บ
- 7) รวบรวมผลปาล์มทั้งทะลายสดและผลปาล์มร่วงไปยังศูนย์รวมผลปาล์มในถนนย่อย โดยแยกผลปาล์มที่ถูกร่วงและเป็นทะลายออกจากกันเป็นสัดส่วน เพื่อสะดวกในการแยกชั่งน้ำหนักต่อไป
- 8) การเก็บรวบรวมผลปาล์ม พยายามลดจำนวนครั้งในการถ่ายเทบ่อยๆ เพื่อลดความบอบช้ำของผลปาล์ม

2.7.3 การแปรรูปน้ำมันปาล์ม

น้ำมันจากปาล์มสามารถสกัดได้จากส่วนของเปลือกนอกและจากเมล็ดใน เป็นสารอินทรีย์จำพวกหนึ่งเรียกว่าเอสเทอร์ ประกอบด้วยสารเคมี 2 ชนิดคือ กลีเซอรอล หรือ กลีเซอริน และกรดอินทรีย์หรือกรดคาร์บอกซิลิกเชื่อมต่อการด้วยพันธเคมีที่แข็งแรง

2.7.4 วิธีการแปรรูปปาล์มน้ำมัน

การแปรรูปน้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรมมีกระบวนการ 3 กระบวนการ คือ การหีบเอาน้ำมันจากส่วนเปลือกและส่วนเมล็ดในได้น้ำมันปาล์มดิบ, กระบวนการกลั่นใส่น้ำมันปาล์มให้บริสุทธิ์ และนำน้ำมันที่ได้จากการกลั่นใสมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

คุณสมบัติที่ใช้ทางการค้าของน้ำมันปาล์มในประเทศ

- กรดไขมันอิสระไม่เกินร้อยละ 5
- ความชื้นไม่เกินไม่เกินร้อยละ 0.5
- สิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ 0.05

3. ลักษณะทั่วไปของจังหวัดตราด

3.1 สภาพทั่วไปและสภาพพื้นที่ของจังหวัดตราด

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดตราดตั้งอยู่ระหว่าง ละติจูด 11-12 องศาเหนือ และลองจิจูด 102 องศาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯ 315 กม.มีเนื้อที่ประมาณ 2,819 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,761,875 ไร่ และยังมีพื้นที่ตามเขตปกครองทางทะเลประมาณ 7,257 ตารางกิโลเมตร โดยมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 165 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และ ประเทศกัมพูชา โดยมีเทือกเขาบรรทัดเป็นเส้นแบ่งกั้นพรมแดน

ทิศใต้ ติดต่อกับชายทะเลด้านอำเภอคลองใหญ่ ซึ่งมีความยาวประมาณ 165 กิโลเมตร จากปากแม่น้ำเวฬุ ลงไปทางทิศใต้จนสุดพรมแดน เป็นเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีเทือกเขาบรรทัดที่ทอดตัวยาวไปตามแนวเส้นพรมแดน ซึ่งมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 144 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอ ขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยมีแม่น้ำเวฬุซึ่งเกิดจากเทือกเขาและป่าทึบในเขตจังหวัดจันทบุรีก่อนที่จะไหลลงสู่ทะเล

3.1.2 ข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตรของจังหวัดตราด

จังหวัดตราดมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งสิ้น 500,317 ไร่คิดเป็นร้อยละ 28.40 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้น 18,651 ไร่ สภาพภูมิประเทศของจังหวัดตราดทั่วไปสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นจนถึงภูเขา โดยเฉพาะพื้นที่ทางตอนและทางตะวันออก

ของจังหวัดตราด มีปริมาณน้ำฝนอยู่ระหว่าง 4,000 – 6,000 มิลลิเมตรต่อปี จากเอกสารสรุปผลการดำเนินการโครงการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด ปี 2550 ได้สรุปข้อมูลพื้นที่การเกษตรและข้อมูลการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดตราดไว้โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 2.1 และตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.1 พื้นที่ทำการเกษตรจังหวัดตราด

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่การเกษตร	
		จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เมือง	586,632	185,563	31.63
คลองใหญ่	31,375	2,491	7.94
เขามัง	424,493	171,986	40.52
บ่อไร่	425,000	68,326	16.08
แหลมงอบ	96,250	46,398	48.21
เกาะกูด	101,375	13,901	13.741
เกาะช้าง	96,750	11,652	12.04
รวม	1,761,875	500,317	28.40

ตารางที่ 2.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดตราด ปี 2550

ที่	ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)
1	ทุเรียน	31,646	28,745	38,490	1,339
2	เงาะ	66,879	63,670	83,471	1,311
3	มังคุด	29,754	22,895	19,072	833
4	ลองกอง	14,905	10,911	7,990	732
5	ปาล์มน้ำมัน	38,280	14,318	33,644	2,349
6	สับปะรดตราดสีทอง	12,049	12,049	46,732	3,878
7	สับปะรดโรงงาน	32,160	32,160	154,368	4,800
8	สละ	3,538	3,481	4,039	1,160
9	ข้าวนาปี	27,598	27,598	13,299	482
10	ยางพารา	223,478	188,791	41,912	222

3.2 การปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดตราด

จังหวัดตราดมีการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจมาตั้งแต่ประมาณปี 2535 โดยเป็นแปลงปลูกของภาคเอกชนคือบริษัทสุขสมบูรณ์น้ำมันปาล์มจำกัด ที่มีการปลูกในพื้นที่ตำบลนนทรีย์ และตำบลใกล้เคียง อำเภอบ่อไร่ หลังจากนั้น เกษตรกรเริ่มให้ความสนใจและมีการเพิ่มพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอเมือง อำเภอเขาสมิงและอำเภอบ่อไร่ และตั้งแต่ปี 2548 ที่รัฐบาลมีนโยบายเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อทดแทนพลังงาน และด้วยสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกและฝนทิ้งช่วงไม่นานเหมือนในภาคใต้ ทำให้เกษตรกรในจังหวัดตราดเริ่มให้ความสนใจปลูกปาล์มน้ำมันอย่างกว้างขวาง โดยมีทั้งปลูกทดแทนผลไม้ที่มีปัญหาด้านราคา และการปลูกในพื้นที่ว่างเปล่าและปลูกในพื้นที่นาร้าง

โดยในปัจจุบัน จังหวัดตราดมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งสิ้น 38,280 ไร่ โดยมีพื้นที่ให้ผลทั้งสิ้น 14,283 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,581 กิโลกรัมต่อไร่ มีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งสิ้น 897 ราย โดยมีรายละเอียดพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปี 2550 จำแนกเป็นรายอำเภอ รายละเอียดตามตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันปี 2550 จำแนกเป็นรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)
1	เมือง	4,692	1,173	3,000
2	เขาสมิง	4,465	1,160	3,000
3	บ่อไร่	28,633	11,950	2,500
4	คลองใหญ่	331	0	0
5	แหลมงอบ	159	35	2,500
	รวม	38,280	14,283	2,581

จุดรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดตราดคือของบริษัทสุขสมบูรณ์ น้ำมันปาล์มจำกัด ตั้งอยู่ที่บ้านสระใหญ่ หมู่ที่ 2 ตำบลนันทริย์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ซึ่งจุดรับซื้อ มีลักษณะเป็นลานเท โดยจะรวบรวมผลผลิต ไปส่งยังโรงงานที่ตั้งอยู่ในอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเกษตรกรจะเสียดำขนส่ง 30 สตางค์ต่อกิโลกรัม

4. โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด

4.1 รายละเอียดโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราดปี พ.ศ. 2549

4.1.1 หลักการและเหตุผล

จังหวัดตราดได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548 - 2551 โดยมีเป้าประสงค์ให้ตราดเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพ และผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและรายได้ให้กับเกษตรกร ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการเกษตร จังหวัดได้เตรียมการแก้ไขปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำด้วยการเพิ่มมูลค่าของผลไม้ และเพิ่มพูนค่าการแปรรูปผลไม้ ตลอดจนของผลไม้ (supply) ด้วยการลดพื้นที่ปลูกผลไม้และปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 จังหวัดได้จัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนและแก้ไขปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำตามนโยบายของรัฐบาลในลักษณะของการบูรณาการ โครงการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรประชาชน และตัวแทนเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานจังหวัด บริษัทสุขสมบูรณ์ปาล์มน้ำมัน จำกัด สำนักงาน

รศ. ทราย ผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชนคนตราด นักวิชาการ และผู้นำเกษตรกร เป็นต้น โดยมีสำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานการบริหารจัดการ การเบิกจ่ายงบประมาณและการดำเนินงานอื่น ๆ ของเจ้าภาพหลักและเจ้าภาพรองเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย และมีความชัดเจน จึงเห็นสมควรจัดทำโครงการขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของจังหวัดบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

4.1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อลดอุปทานของผลไม้ (supply) ด้วยการลดพื้นที่ปลูกไม้ผลและปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นทดแทน
- 2) เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ที่มีอนาคตให้แก่เกษตรกร
- 3) เพื่อสร้างแหล่งพลังงานและทดแทนการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศให้เหลือน้อยที่สุด
- 4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

4.1.3 เป้าหมาย

ลดพื้นที่ปลูกผลไม้และเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่อำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิง จำนวน 6,000 ไร่

4.1.4 ประเด็นยุทธศาสตร์

ด้านการเกษตร (ลดอุปทานผลไม้ด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน)

4.1.5 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด/จังหวัด

สร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าเกษตร

4.1.6 ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2549 ไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 4

4.1.7 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด เจ้าภาพหลัก

สำนักงานจังหวัดตราด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตราด อำเภอเมือง อำเภอบ่อไร่ อำเภอเขาสมิง เจ้าภาพรอง

4.1.8 วงเงินงบประมาณตามโครงการ

เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ในวงเงิน 10,000,000 บาท (สิบล้านบาทถ้วน)

4.1.9 รายละเอียดการดำเนินงาน

จังหวัดจะดำเนินการตามโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มในลักษณะของการบูรณาการ ดังนี้

1) กระบวนการในการดำเนินงาน

(1) เป้าหมาย ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกปาล์มน้ำมันแทนผลไม้ โดยจังหวัดจะคัดเลือกเกษตรกรที่จะจดทะเบียนยากจนและมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง จำนวนพื้นที่ตั้งแต่ 3-10 ไร่ ส่วนพื้นที่น้อยกว่า 3 ไร่ ให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ส่งเสริมและให้การสนับสนุน

(2) พื้นที่ดำเนินการส่งเสริมประกอบด้วย 3 อำเภอ รวมพื้นที่ 6,000 ไร่ ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 2,000 ไร่ อำเภอบ่อไร่ จำนวน 2,000 ไร่ อำเภอเขาสมิง จำนวน 2,000 ไร่

(3) ลักษณะของการส่งเสริม ราชการส่งเสริมให้เป็นโครงการนำร่อง และจะจัดหาพันธุ์ปาล์มที่มีคุณภาพให้กับเกษตรกร โดยให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการปรับปรุงพื้นที่การบำรุงรักษาและการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การบริหารจัดการ

(1) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรประชาชน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนเกษตรกร โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ โครงการและแผนงานในการปลูกปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล และเป็นองค์การหลักในการประสานงานการบูรณาการทุกภาคส่วน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และให้คำแนะนำ การดำเนินงาน การส่งเสริมการปลูกปาล์ม

(2) ให้มีการจ้างเหมาผู้บริหาร โครงการ (project manager) เพื่อทำหน้าที่ในการบริหาร โครงการ ตลอดจนการดำเนินงานอื่นตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มจังหวัดตราดมอบหมาย

(3) ให้จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ภาคสนามในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิง เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่

(4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยให้กลุ่มเกษตรกรรวมตัวกันลงหุ้นหมุนเวียน ในการดำเนินงานปลูกปาล์ม ได้แก่ ซื่อพันธุ์ ดำเนินการปลูกปาล์ม ใสบัญ คัดแต่งกิ่ง เก็บผลขายและอื่น ๆ

3) การตลาด

(1) จังหวัดตราด โดยคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มจะเป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวกประสานกับโรงงานนอกพื้นที่ เพื่อเข้ามารับซื้อผลผลิตของเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงงานในพื้นที่

(2) ระยะในการดำเนินงาน

ปีที่ 1 อบรมให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมของเกษตรกรเข้าสู่โครงการ

ระยะที่สอง 3-5 ปี เป็นการดำเนินงานตามโครงการ โดยจะมีการติดตามผลการดำเนินงานทุกขั้นตอน

ระยะที่สาม 6-20 ปี เป็นต้นไป เป็นการขยายผลและเพิ่มผลผลิตศึกษาวิจัยปรับปรุงบำรุงพันธุ์

4.1.10 รายละเอียดการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายเงิน

1) งบดำเนินงาน ค่าตอบแทนใช้จ่ายวัสดุ

(1) การจ้างเหมาผู้บริหาร (project manager) 11 เดือน ๆ ละ 20,000 บาท เงิน 220,000 บาท และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (field man) จำนวน 3 คน ๆ ละ 10,000 บาท จำนวน 11 เดือน เงิน 330,000 บาท รวมเป็นเงิน 550,000 บาท สำนักงานจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

(2) ค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ จำนวนเงิน 1,330,000 บาท

ก. ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการระดับจังหวัด จำนวนเงิน 520,000 บาท สำนักงานจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบ

ข. ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการในระดับอำเภอ จำนวนเงิน 1,500,000 บาท อำเภอเมือง อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิงเป็นผู้รับผิดชอบ

ค. ค่าจ้างเหมาขนย้ายพันธุ์ปาล์ม ไปสู่ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนเงิน 660,000 บาท

ง. ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมเกษตรกรและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ งบประมาณ จำนวน 200,000 บาท สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบ

2) ค่าวัสดุการเกษตร (พันธุ์ปาล์ม) จำนวน 132,000 ต้น วงเงิน 7,920,000 บาท สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

4.2 การดำเนินการโครงการ

จังหวัดตราด ได้ดำเนินการ โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 โดยมี การแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ตามคำสั่งจังหวัดตราดที่ 1246 / 2548 ลงวันที่ 20 กันยายน 2548 เพื่อให้โครงการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร ซึ่งคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนงานโครงการในการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.ตร.) และความต้องการของประชาชน

2. เป็นองค์กรหลักในการประสานงาน และบูรณาการความร่วมมือ/ ทรัพยากร จากทุกภาคส่วนในการผลักดันการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานระดับพื้นที่เพื่อดำเนินการด้านต่างๆ

4. แก้ไขปัญหาอุปสรรคและให้คำแนะนำในการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด

ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ได้กำหนดหลักเกณฑ์ การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยมีหลักเกณฑ์ ตามรายละเอียดหลักเกณฑ์การส่งเสริมการปลูก ปาล์มน้ำมัน (โครงการนำร่อง) ประจำปีงบประมาณ 2549 ดังนี้

1. เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ชาติ ต้องการให้ประชาชนได้รับโอกาสในการเข้าสู่ทุน ที่ทำกิน และได้รับการพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับเกษตรกร ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดในการสร้างมูลค่าในสินค้าเกษตรและยุทธศาสตร์ของจังหวัด ในการลดอุปทานของผลไม้ด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน

2. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 จังหวัดได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อ ดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด (โครงการนำร่อง) ในวงเงิน 10 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดพื้นที่การปลูกผลไม้และให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ทดแทน โดยจังหวัดมอบให้สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

3. กลุ่มเป้าหมาย จังหวัดจะทำการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรคนจนที่ขึ้นทะเบียน ยากจนไว้กับทางราชการ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ไร่

และไม่เกิน 10 ไร่ เข้าร่วมโครงการ สำหรับเกษตรกรรายใดที่ไม่อยู่ในเงื่อนไข หรือมีพื้นที่น้อยกว่า 3 ไร่ จังหวัดจะขอความร่วมมือ อบต. ให้จัดทำโครงการเสริมให้กับเกษตรกรดังกล่าว

4. พื้นที่ดำเนินการ จังหวัดได้คัดเลือกพื้นที่ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสงขฬะ อำเภอละ 2,000 ไร่ และแต่ละอำเภอต้องมีเกษตรกรรวมกลุ่มกัน โดยมีพื้นที่ปลูกปาล์มเป็นกลุ่ม ๆ และแต่ละกลุ่มต้องไม่น้อยกว่า 200 ไร่ และเป็นโครงการนำร่อง

5. การให้ความช่วยเหลือ โดยภาคราชการจะให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ และจะติดตามผลความก้าวหน้าในการปลูกปาล์มน้ำมันตลอดโครงการ ตั้งแต่ระยะแรกปีที่ 1 การเตรียมตัวเข้าโครงการจะดำเนินการอบรมให้ความรู้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมดิน การเพาะปลูก การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การดูแลรักษา และการอื่น ๆ ที่จำเป็น ในระยะที่ 2 จะติดตามประเมินผลการเพาะปลูกจนกว่าปาล์มน้ำมันจะให้ผลผลิต ในระยะที่ 3 ให้ความรู้ทางด้านการเพิ่มผลผลิต การขยายผล การปรับปรุง-บำรุงพันธุ์ และการปลูกพืชทดแทน ตลอดจนการจำหน่าย

6. การเตรียมให้เกษตรกรเข้าสู่วิสาหกิจชุมชน โดยให้กลุ่มเกษตรกรรวมกลุ่มกัน เพื่อประกอบอาชีพแก้ปัญหาและบริหารจัดการด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วิสาหกิจชุมชน จังหวัดจะเข้าไปให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริม โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนและกำหนดนโยบาย และจะแต่งตั้งผู้บริหาร โครงการเพื่อทำหน้าที่ในการบริหาร โครงการให้ลุล่วงตามเป้าหมายที่จังหวัดได้วางไว้ รวมทั้งจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภาคสนามในแต่ละอำเภอเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการว่ามีความก้าวหน้า หรือมีปัญหาอุปสรรคประการใด

7. การตลาด ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะต้องเตรียมการไว้ให้พร้อม โดยในขณะนี้ตลาดรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันแล้ว โดยมีโรงงานตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี และในปัจจุบันบริษัทสุขสมบูรณ์ปาล์มน้ำมัน จำกัด ได้เข้ามาจัดตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันที่อำเภอบ่อไร่ โดยกำหนดจะตั้งโรงงานให้แล้วเสร็จในปี 2549-2550 จึงมีตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกร ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนส่งออกนอกจังหวัด

หากพิจารณาเป็นแต่ละกิจกรรมแล้ว โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มจังหวัดตราด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 จะประกอบด้วย 7 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย

1. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
2. การประชาสัมพันธ์โครงการ
3. การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี
4. การสนับสนุนต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน

5. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม

6. การส่งเสริมการรวมกลุ่ม

7. การสนับสนุนเงินทุน

นอกจากนี้ยังมีอีก 1 กิจกรรม ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดตราดคือกิจกรรมการติดตามและประเมินผล โครงการ ซึ่งมีการดำเนินการร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอทั้ง 3 อำเภอ รวมทั้งสำนักงานจังหวัดตราด โดยมีรายละเอียดในแต่ละกิจกรรมดังนี้

4.2.1 กิจกรรมการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

จังหวัดตราด โดยคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ได้มีประกาศจังหวัดตราดเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ลงวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ได้ออกหลักเกณฑ์การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดตราด ดังนี้

1) หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่/เกษตรกร

(1) จังหวัดได้คัดเลือกพื้นที่ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอ เขาสมิง และอำเภอบ่อไร่

(2) จังหวัดจะทำการคัดเลือกเกษตรกรจากกลุ่มเกษตรกรคนจนที่ขึ้นทะเบียนยากจนไว้กับทางราชการ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน ไม่น้อยกว่า 3 ไร่ และไม่เกิน 10 ไร่ สำหรับเกษตรกรรายใดที่มีพื้นที่น้อยกว่า 3 ไร่ จังหวัดจะขอความร่วมมือ อบต. ให้จัดทำโครงการส่งเสริมให้กับเกษตรกรดังกล่าว (สำหรับรายที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนยากจนไว้ จะพิจารณาเป็นลำดับต่อมา)

2) หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ

(1) ภาคราชการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ เช่น การปลูก การดูแลรักษา การตลาด และการฝึกอบรม โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน

(2) ภาคราชการจะให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเฉพาะต้นพันธุ์ปาล์ม น้ำมัน

(3) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถขอกู้เงิน ดอกเบี้ยต่ำ จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือธนาคารออมสิน เพื่อการปลูกปาล์มน้ำมันและปลูกพืชแซมในระหว่างที่ยังไม่ได้ผลผลิต

3) การมีส่วนร่วมเมื่อเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้มีการออมเงิน เป็นจำนวน ไร่ละ 50 บาทต่อปี เป็นระยะเวลา 4 ปี เพื่อดำเนินกิจกรรมในรูปวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์

4.2.2 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการ

ตามแผนการดำเนินการ โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดตราด ปี 2549 คณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ได้มอบหมายให้นายอำเภอและ เกษตรอำเภอ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วม โครงการ โดยทางอำเภอได้ ดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยมอบให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวให้ ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลโครงการผ่านการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ในส่วน สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่โครงการทั้ง 3 อำเภอ ได้ดำเนินการออกประชุมชี้แจงให้เกษตรกรใน พื้นที่รับผิดชอบรับทราบพร้อมรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้สำนักงานจังหวัด ตราดและสำนักงานเกษตรจังหวัดตราด ได้จัดทำเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ แผ่นโปสเตอร์ และ สปอร์ต โฆษณาทางสถานีวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อให้เกษตรกรรับทราบข้อมูลอย่าง ทัวถึง

4.2.3 กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

ตามรายละเอียดการดำเนินการและแผนการใช้จ่ายเงิน โครงการส่งเสริมการ ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตราดเป็นหน่วยงานที่ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ระหว่างวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549 – 15 กุมภาพันธ์ 2549 จำนวน 7 รุ่น รุ่นละ 1 วัน ระหว่างเวลา 09.00 – 15.30 น. สถานที่ฝึกอบรมคือ บริษัทสุขสมบูรณ์น้ำมันปาล์ม จำกัด ตำบลนนทรีย์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

โดยหลักสูตรการฝึกอบรมประกอบด้วยเนื้อหาวิชาการด้านเทคโนโลยีการ ผลิตปาล์มน้ำมัน การลงแปลงเพื่อคูการสาธิต การปักแนวและการปลูก การชี้แจงเรื่องการเงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตราด และ ธนาคารออมสิน สาขาตราด การ จัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพปาล์มน้ำมัน และการกำหนดวันรับคืนพันธุ์ปาล์มน้ำมัน

4.2.4 กิจกรรมการสนับสนุนต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน

จังหวัดตราด โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดตราด ได้ดำเนินการจัดซื้อต้นพันธุ์ ปาล์มน้ำมัน จำนวน 132,000 ต้น เพื่อใช้ในโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่อำเภอ เมือง อำเภอเขาสมิง และอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้ ชนะการประมูลคือคณะบุคคลสวนเพาะพันธุ์ปาล์มน้ำมันสุขสมบูรณ์ (บ่อไร่) ซึ่งมีรายละเอียดตาม รายละเอียดประกอบการจัดซื้อคืนกล้าพันธุ์ปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

คุณลักษณะของต้นกล้าปาล์มน้ำมันพันธุ์ดี

1. เป็นต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่ได้จากการเพาะเมล็ดพันธุ์เทนเอร์รา (Tenera) ซึ่งเป็นพันธุ์ถูกผสมชั่วที่ 1 จากต้นแม่พันธุ์ดูรา (Dura) กับต้นพ่อพันธุ์พิสิเฟอรา (Pisifera)

2. ต้นกล้ามีอายุ 8-14 เดือน สภาพต้นกล้าแข็งแรง ไม่มีลักษณะผิดปกติ รวมทั้งไม่มีโรคและแมลงทำลายในลักษณะที่จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของลำต้น ทั้งนี้ลำต้นมีความสูงวัดจากโคนต้นระดับผิววัสดุเพาะชำถึงปลายยอดไม่ต่ำกว่า 80 ซม. มีใบรูปขนนกอย่างน้อย 8 ใบ

3. ต้นกล้าปลูกเพาะชำในภาชนะที่เป็นถุงพลาสติกสีดำ เจาะรูระบายน้ำขนาด 0.5 ซม. ถุงพลาสติกสีดำมีขนาดไม่น้อยกว่า 13X15 นิ้ว (กว้างXยาว) และหนาไม่น้อยกว่า 0.015 ซม. ถุงในลักษณะไม่ฉีกขาดมีคุณสมบัติเป็นวัสดุเพาะชำและมีระดับดินอยู่ต่ำกว่าปากถุงไม่เกิน 1 นิ้ว

คุณสมบัติผู้ขายและรายละเอียดหลักฐาน

ผู้ขายต้องเป็นผู้เพาะต้นกล้าปาล์มน้ำมัน โดยการนำเข้าเมล็ดพันธุ์เพื่อการผลิตจากต่างประเทศ หรือได้จากบริษัทผู้ผลิตภายในประเทศ โดยต้องมีหลักฐานการผลิตและนำเข้าเมล็ดพันธุ์และรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาพถ่ายแสดงสถานที่ตั้งและแปลงเพาะชำ
2. สำเนาหนังสือรับรองการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ปาล์มน้ำมัน
3. หนังสือรับรองการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ปาล์มน้ำมันและหนังสือรับรองว่าปลอดเชื้อจากต้นทาง (Phytosanitary) (กรณีนำเข้าจากต่างประเทศ)
4. เป็นแปลงเพาะที่ผ่านการยื่นจดทะเบียนแปลงเพาะ จากกรมวิชาการเกษตร ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
5. ผู้ขายต้องเป็นผู้ดำเนินการส่งมอบต้นกล้าถึงปลายทาง ณ แปลงของเกษตรกรหรือสถานที่นัดหมายที่สำนักงานเกษตรจังหวัดคราดกำหนด
6. ต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่เข้าทำการตรวจสอบแปลงผลิตพันธุ์ปาล์มเพื่อตรวจสอบว่าต้นกล้ามีพอสำหรับการส่งมอบ ณ วันทำสัญญา

อนึ่ง กรณีที่แปลงเพาะชำของผู้เสนอราคาอยู่ในพื้นที่ที่เกษตรกรสะดวกจะรับต้นกล้าที่แปลงเพาะชำโดยตรง จังหวัดอนุโลมให้ทำการส่งมอบต้นกล้า ณ แปลงเพาะชำของผู้ขายได้ตามความต้องการของเกษตรกร

การตรวจรับและการส่งมอบต้นกล้า

1. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุจะทำการตรวจรับต้นกล้า หลังจากทีคณะกรรมการได้ทำการตรวจรับต้นกล้าที่ถูกต้องไว้แล้ว ให้ผู้ขายจัดส่งต้นกล้าที่รับมอบไว้ดังกล่าวไปยังจุดรับมอบปลายทางตามที่จังหวัดกำหนด หลังลงนามในสัญญา โดยค่าใช้จ่ายในการขนส่งทั้งหมดเป็นของผู้ขาย

2. ผู้ขายจะต้องรับรองคุณภาพ และปริมาณของด้นกล้า ที่คณะกรรมการได้ทำการตรวจรับไว้แล้วจนถึงจุดส่งมอบปลายทาง และภายในระยะเวลาดังกล่าว หากพบว่าด้นกล้าเกิดการบอบช้ำจนไม่สามารถนำไปเพาะปลูกให้เจริญเติบโต หรือเกิดการสูญหาย ผู้ขายจะต้องขนด้นกล้ากลับและนำด้นกล้าที่มีคุณสมบัติถูกต้องไปเปลี่ยน หรือจัดส่งเพิ่มเติมให้ครบถ้วนทันที ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการตรวจรับกำหนด โดยค่าใช้จ่ายอื่นจะพึงมีเกิดขึ้น เนื่องจากสาเหตุข้างต้นทั้งหมดเป็นของผู้ขาย

3. ในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบด้นกล้าได้ครบถ้วนตามกำหนดวันในสัญญา เป็นผลให้เกษตรกรไม่ได้รับด้นกล้าตามกำหนดวันนัดหมายหรือได้รับ ไม่ครบจำนวน กรณีดังกล่าวนี้นอกจากผู้ขายจะต้องรับผิดชอบค่าปรับตามสัญญาแล้ว ผู้ขายยอมจ่ายเงินชดเชยเป็นค่าพาหนะตามที่จ่ายจริงให้แก่เกษตรกรกรณีข้างต้นทุกราย

4. ในระหว่างสัญญา ผู้ขายยอมปฏิบัติตามเอกสารสั่งการภายใต้เงื่อนไขของสัญญาของผู้ซื้อเกี่ยวกับการผลิต การส่งมอบ และการรายงานข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบในทุกเรื่องทุกกรณี และถือว่าเอกสารสั่งการของผู้ซื้อเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

5. จังหวัดสงวนสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนแปลงรายการจัดซื้อ สถานที่จัดส่ง หรือลดจำนวนการจัดซื้อ หากปัญหาอุปสรรค หรือเป็นความจำเป็นของส่วนราชการ โดยผู้ขายไม่มีสิทธิ์เรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ ทั้งสิ้น

6. ผู้ขายจะต้องรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการที่ได้รับด้นกล้าพันธุ์ปาล์มน้ำมันจากผู้ขายตามรายชื่อที่ผู้ซื้อมอบให้ผู้ขายในเวลาภายหลังการส่งมอบด้นกล้าแล้วเสร็จเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยผู้ขายจะต้องรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ ซึ่งผู้ขายจะต้องมีจุดรับซื้อไว้อย่างน้อย 1 จุด ตั้งอยู่ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อเกษตรกรจะได้เดินทางไปขายผลผลิตเหล่านั้นได้

การเบิกจ่ายเงิน

จังหวัดจะเบิกจ่ายเงินให้ผู้ขายเมื่อได้รับหลักฐานการตรวจรับด้นกล้าปาล์มน้ำมันครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดในสัญญา ซึ่งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุได้ทำการตรวจรับไว้เป็นการถูกต้องแล้ว

4.2.5 กิจกรรมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม

ตามรายละเอียดการดำเนินการและแผนการใช้จ่ายเงิน โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 ได้ดำเนินการจ้างเหมาผู้บริหาร (project manager) จำนวน 1 คนและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (field man) จำนวน 3 คน โดยมีสำนักงานจังหวัดตราดเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งตามสัญญาจ้างงาน ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (field man) ไว้ดังนี้

หน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (field man) ดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มจังหวัดตราด ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของโครงการ
2. ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยให้ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์เพื่อให้โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มของจังหวัดตราดบรรลุเป้าหมายในระดับสูงสุด
3. บันทึกข้อมูลและติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ตามที่ได้รับมอบหมาย จากผู้จัดการ โครงการ (project manager)
4. เข้าร่วมรับฟัง รับทราบ ปัญหาอุปสรรค และการอื่นใดของเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อรายงานให้ผู้จัดการโครงการ (project manager) นายอำเภอ และ/หรือ คณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มในระดับอำเภอทราบ
5. ดำเนินการอื่นใดตามที่ผู้จัดการ โครงการ (project manager) มอบหมายในทางการข้างให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดประโยชน์ต่อโครงการ
6. การดำเนินการอื่นใดนอกกรอบอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจะต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวทั้งในทางแพ่งและอาญา

4.2.6 กิจกรรมการส่งเสริมการรวมกลุ่ม

ตามรายละเอียดหลักเกณฑ์การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน(โครงการนำร่อง) ประจำปีงบประมาณ 2549 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้เกษตรกรเข้าสู่วิสาหกิจชุมชน โดยให้กลุ่มเกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ แก้ไขปัญหาและบริหารจัดการด้วยตนเอง ซึ่งโครงการได้ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันมีกลุ่มจำนวน 18 กลุ่ม ใน 3 อำเภอ จำนวน 7 กลุ่ม อำเภอเขาสมิง จำนวน 6 กลุ่ม และอำเภอป้อไร่จำนวน 5 กลุ่ม

จากการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ครั้งที่ 1/2549 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ที่ประชุมมีมติให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมกับโครงการ โดยสรุปได้ 4 ข้อดังนี้

1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการออม ไร่ละ 50 บาท โดยจะจัดเก็บเมื่อผลผลิตออกสู่ตลาดคือปีที่ 4 ของการปลูกปาล์มน้ำมัน
2. เงินที่เก็บจากเกษตรกรนั้น จะให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตราด เป็นผู้เก็บรวบรวม
3. เก็บเงินไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตราด เพื่อเป็นเงินทุนแก่กลุ่มเกษตรกรโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด

4. ควรจัดองค์กรเป็นกลุ่มเกษตรกร โครงการฯ

4.2.6 กิจกรรมการสนับสนุนเงินทุน

จากการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ครั้งที่ 2/2548 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 และครั้งที่ 1/2549 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ที่ประชุมมีมติ ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตราด เป็นเจ้าภาพหลักในการให้กู้เงินแก่เกษตรกร โดยใช้หลักเกณฑ์การกู้เงินของ ธกส. คือ ใช้ที่ดินเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือหากไม่มีที่ดินหรือหลักทรัพย์ ใช้หลักคือหาคนค้ำประกันในกลุ่มอย่างน้อย 5 คนขึ้นไปและร่วมกันรับผิดชอบ โดยทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตราดจะดูแลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นพิเศษ และหากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตราด ไม่สามารถให้กู้ได้ ธนาคารออมสิน สาขาตราดจะให้การช่วยเหลือในลำดับต่อไปในวงเงินรายละไม่เกิน 30,000 บาท ส่งชำระคืนเป็นรายเดือน แต่จะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันระดับอำเภอ

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่าง ๆ มีผลการวิจัยดังนี้

5.1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานจังหวัดตราด (2549 : 6 -12) ได้ดำเนินการประเมินประสิทธิผลโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 พบว่าส่วนมากมีประชาชนเข้าร่วมปลูกปาล์มเป็นผู้ชาย โดยมีอายุระหว่าง 40-49 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ส่วนน้อยไม่ได้รับการศึกษา เกือบทั้งหมดมีอาชีพการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มไม่ได้จดทะเบียนยากจน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มส่วนมากมีพื้นที่ที่สามารถปลูกปาล์มได้ 3 – 10 ไร่

สุรัช มีทอง (2545 : 49) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการฟื้นฟูอาชีพ เกษตรกรหวังการพักชำระหนี้ ปี 2545 ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีอายุเฉลี่ย 55.02 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.10 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.5 คน เกษตรกรประมาณสองใน

สามมีอาชีพหลักคือ การทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.28 ไร่และมีรายได้ทั้งหมดในปี 2545 เฉลี่ย 109,577.17 บาท

ศิระยา กริพัฒน์ (2546 : 70) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตผักปลอดสารพิษของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชสวนเลข จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 43 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน ร้อยละ 80.3 มีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 19 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 3,395.74 บาท มีหนี้สิน ทั้งหมดเฉลี่ย 34,172.82 บาท ซึ่งเกษตรกรมีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรมากที่สุด เกษตรกรเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดสารพิษจากสมาชิกภายใน ครอบครัว/ญาติ

นักรบ อาศยากุล (2547: 57) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนสวนปาล์มน้ำมัน จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรตัวอย่างผู้ลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันมีหัวหน้าครอบครัวเป็นเพศชาย เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจะมีอายุโดยเฉลี่ยทั้งหมด 44.86 ปี ส่วนใหญ่มี ช่วงอายุ 41-50 ปี ในด้านการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีเกษตรกรส่วนน้อยที่ไม่ได้เรียน สำหรับประสบการณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันโดย เฉลี่ยแล้ว 10.13 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมันน้อยกว่า 6 ปี

ในเรื่องของจำนวนสมาชิกและแรงงานที่ทำการเกษตร พบว่า มีจำนวนสมาชิกใน ครอบครัวเฉลี่ย 5.16 คนต่อครัวเรือน ครอบครัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่มีจำนวน สมาชิกครัวเรือนละ 4-5 คน ในด้านแรงงานในการทำสวนปาล์มน้ำมันนั้น จะมีสมาชิกในครัวเรือน เกือบครึ่งหนึ่งที่ช่วยทำงานอย่างเต็มที่

รุ่งกานต์ ไชยธ้อย (2548 : 90) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนเกษตรกรข้าวในจังหวัดอุดรธานี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย มี อายุเฉลี่ย 48.6 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นพ่อบ้านแต่ไม่เป็นผู้นำใน ชุมชน มากกว่าสามในสี่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน มีจำนวน แรงงานเกษตรเต็มเวลาเฉลี่ย 2.7 คน ส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักคือ ทำนา เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทาง การเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 19.2 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเองทั้งหมด เกษตรกรมีพื้นที่ทำนาทั้งหมดเฉลี่ย 16.8 ไร่ ส่วนใหญ่ ทำนาค่า เกือบทั้งหมด มีการใช้ปุ๋ยในนาข้าว ส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป เกินครึ่งหนึ่งเกษตรกรใช้ปุ๋ยมากกว่า 1 ชนิดสลับกัน และ ส่วนใหญ่มีการสำรวจแปลงนาเป็นบางครั้ง เกษตรกรมากกว่าสองในสาม ไม่ใช้สารเคมีในการ ป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และเกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเล็กน้อยมีแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็น แรงงานในครอบครัวทั้งหมด

5.2 ความคิดเห็นของเกษตรกร

สำนักงานจังหวัดตราด (2549 : 6 -12) ได้ดำเนินการประเมินประสิทธิผลโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 พบว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่เคยได้รับทราบหรือได้ยินชื่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์ม ส่วนมากได้ยินจากส่วนราชการ และส่วนน้อยได้ยินจากบริษัทเอกชน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกปาล์ม หลังจากเข้ารับการอบรมแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าได้รับประโยชน์มาก และมีเกษตรกรส่วนน้อยคิดว่าไม่มีประโยชน์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มเกือบทั้งหมดได้รับพันธุ์ปาล์มจากส่วนราชการจังหวัดตราด โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดแจกให้ เกษตรกรที่ปลูกปาล์มในปีนี้มีมากกว่าสองในสามคิดว่าจะขยายพื้นที่ปลูกปาล์มเพิ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่ที่คิดจะขยายพื้นที่ปลูกปาล์มเพิ่มขึ้นเพราะมีที่ดินว่าง

สมเกียรติ ชันบุญใส (2544 : 98) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงาน โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ศึกษากรณีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพันคอน – ปะโค พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ กลุ่มผู้ใหญ่ วัยรุ่น และเด็ก ทั้งสามกลุ่มเห็นด้วยในระดับมากว่าการมีโครงการฯ จะช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และทำให้ทางราชการเข้ามาพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานให้มีสภาพดีขึ้น แต่มีความคิดเห็นต่างกันในเรื่องของผลกระทบต่อชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งเด็กมีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ใหญ่และวัยรุ่น โดยกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มวัยรุ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่า โครงการฯ จะไม่ก่อผลกระทบต่อชุมชนในประเด็นหลักทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งทางบวกและทางลบ โดยกลุ่มเด็กกลับมีความคิดเห็นแตกต่างออกไปจากกลุ่มผู้ใหญ่และวัยรุ่น ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมาก ว่าโครงการฯ จะก่อผลดีต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนทั้งในด้านการฟื้นฟูสภาพป่าให้ดีขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือในการดูแลรักษาและก่อความร่วมมือร่วมใจในการรักษาสภาพแวดล้อม

สุรัช มีทอง (2545 : 49) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ปี 2545 ในจังหวัดอ่างทอง พบว่าในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยมากต่อการดำเนินงาน โครงการฟื้นฟูฯ และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยคือ 1) ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในโครงการฟื้นฟู 2) ด้านการได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 3) ด้านการจัดทำแบบบันทึกข้อตกลงยื่นความจำนงขอรับบริการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร และเกษตรกรเห็นด้วยมาก 4 ด้าน เรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ 1)

ด้านการปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูอาชีพ 2) ด้านความสามารถในการชำระหนี้ 3) ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในโครงการฟื้นฟู และ 4) ด้านการจัดทำบัญชีฟาร์ม

ประเวช ถ้ำเลิศ (2545 : 52) ได้ศึกษาความคิดเห็นที่เกษตรกรมีต่อ โครงการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ปี 2541 ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อโครงการว่าเป็นโครงการที่ดี ช่วยเหลือเกษตรกรในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชนิดของเมล็ดพันธุ์ผักมากไป ปริมาณเมล็ดพันธุ์ผักแต่ละชนิดมีความเหมาะสมดี ส่วนคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ผัก ลักษณะภายนอกมีความสมบูรณ์ดี การจัดซื้อมีราคาแพงไม่โปร่งใส ไม่ควรจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ผักจากต่างประเทศ

นุชจรี ดังคะฮารี (2546 : 64) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเห็ดครบวงจรของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชสวนยศไรศร จังหวัดยศไรศร พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเห็ดครบวงจร ในเรื่อง เนื้อหาวิชาการ วิทยากร ความน่าสนใจ และควมมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก พิจารณาเฉพาะด้านพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาการ วิทยากรอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความน่าสนใจ เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านควมมีประโยชน์นั้นเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของเกษตรกรมีความแตกต่างกันรายด้าน พบว่า

ในด้านเนื้อหาทางวิชาการ พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นจากการบรรยายของวิทยากรในห้องเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกปฏิบัติจริงในระหว่างการฝึกอบรม ผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติจริงเป็นที่น่าพอใจหลักสูตรนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ และหลักสูตรมีความทันสมัย

ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อวิทยากร พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่วิทยากรทุกคน ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม วิทยากรที่คุมฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพมีความรู้/ประสบการณ์เป็นอย่างดี วิทยากรบรรยายมีความรู้/ประสบการณ์ วิทยากรทุกคนมีความน่าเชื่อถือและวิทยากรทุกคนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในด้านความน่าสนใจ พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การหอดเชื้อเห็ดลงถุงก้อนเชื้อ การทำหัวเชื้อขั้นที่ 1 และ 2 การแปรรูปเห็ด สถานการณ์การผลิตเห็ด และการศึกษาดูงาน

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อหลักสูตรในด้านควมมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก ได้แก่สถานการณ์การผลิตเห็ด การแปรรูปเห็ด การทำหัวเชื้อขั้นที่ 1 และ 2 การฝึกปฏิบัติการแปรรูป การศึกษาดูงาน และการหอดเชื้อเห็ดลงถุงก้อนเชื้อ

ปีทมา เจริญเมือง (2546 : 72) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการจัดการในการฝึกอบรม ได้แก่ เรื่องอาหารว่างและเครื่องดื่ม ความน่าสนใจของโครงการฝึกอบรม เอกสารประกอบการฝึกอบรม ห้องฝึกอบรมและอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมและบรรยากาศในห้องฝึกอบรม เกษตรกรมีความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตรอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นจากการบรรยายของวิทยากรในห้องเรียน หลักสูตรนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมได้ ผลงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติจริงเป็นที่น่าพอใจและหลักสูตรนำไปปฏิบัติได้จริง เกษตรกรมีความคิดเห็นด้านวิทยากรอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ วิทยากรได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม วิทยากรทุกคนมีความน่าเชื่อถือ วิทยากรที่คุมฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพมีความรู้/ประสบการณ์เป็นอย่างดี เกษตรกรมีความคิดเห็นด้านการยอมรับความรู้และประสบการณ์อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ ความรู้เบื้องต้น การเตรียมการเลี้ยงไหม ชีวิตวิทยาไหม ไข่ไหมและพันธุ์ไหม การเลี้ยงไหมแรกฟัก การวางแผนการปลูกหม่อนและการเตรียมพื้นที่ การเลี้ยงไหมวัยอ่อน และ โรค แมลงศัตรูไหม และการป้องกันกำจัด

นุวัตร พวงเรือน (2547: 47) ได้ประเมินผลโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ในจังหวัดพิจิตร ปี 2547 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากที่สุดในการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความเห็นระดับมากที่สุด ในเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในโครงการฟื้นฟูอาชีพฯ จำนวน 1 ครั้ง นับว่าเหมาะสมดี การเสริมสร้างความรู้ด้วยการฝึกอบรมและศึกษาดูงานก่อนดำเนินการผลิตเป็นสิ่งจำเป็น และการเข้าร่วมโครงการฯ ช่วยให้มีความรู้ทักษะการผลิต เกษตรกรเห็นด้วยระดับมาก ในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูอาชีพฯ โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า โครงการฯนี้มีประโยชน์ควรขยายเวลาการพักชำระหนี้ออกไปอีก เพราะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระหนี้ให้เกษตรกรไม่ต้องชำระดอกเบี้ย ธ.ก.ส. ทำให้มีเงินออมและเงินลงทุน เกษตรกรเห็นด้วยระดับน้อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำบัญชีฟาร์ม 2) ด้านการออมเงิน 3) ด้านความสามารถในการชำระหนี้

5.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สำนักงานจังหวัดตราด (2549 : 6 -12) ได้ดำเนินการประเมินประสิทธิผลโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 พบว่ามีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรดำเนินโครงการต่อไป เนื่องจากเป็นโครงการต่อเนื่อง การปลูกปาล์ม ต้องใช้ระยะเวลาถึง 3 ปี ที่จะให้ผลผลิตปาล์มและมีจุดคุ้มทุนต้องใช้ระยะเวลา 9 ปี
- 2) ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการปลูกปาล์มให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ต้องประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนปัจจัยการผลิต การปลูกปาล์มต้องมีปัจจัยการผลิต ที่ประกอบด้วย ดิน ปุ๋ย น้ำ สภาพอากาศ และปริมาณน้ำฝน พันธุ์ปาล์ม เพื่อส่งเสริมให้ เกษตรกรสามารถดำเนินการปลูกปาล์ม ได้สำเร็จและได้ผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 3) ควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มทุก 3 เดือน เพื่อทราบผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มเพื่อทดแทน พลังงานให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้เข้าใจอย่างจริงจัง
- 2) การคัดเลือกบุคลากรระดับปฏิบัติในพื้นที่เข้ารับการอบรมให้มีความรู้และ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการปลูกปาล์มให้มีความรู้ความชำนาญ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องปาล์ม
- 3) ควรมีการเก็บตัวอย่างดินที่ปลูกปาล์มที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เปรียบเทียบกับดินของจังหวัดตราดในพื้นที่ที่มีการปลูกปาล์มมาเปรียบเทียบกัน ทดสอบค่าของดิน มีความเป็นกรดเป็นด่างใกล้เคียงกันหรือไม่ และถ้าขาดธาตุอาหารควรเพิ่มธาตุอาหารประเภทใด ลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายจำนวนเท่าใดต่อไร่ เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบและเข้าใจ ส่วนราชการสามารถ สนับสนุนในงบประมาณอะไรได้บ้าง และเกษตรกรต้องลงทุนเองอะไรบ้าง
- 4) เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติที่รับผิดชอบโครงการ ควรมีความสม่ำเสมอในการ ติดตามผลการดำเนินงานในส่วนที่รับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาคากรณีที่ประชาชนเข้าร่วม โครงการ แล้วไม่ประสบผลสำเร็จ

ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมสามารถนำข้อมูลที่นำมาสร้างเป็นเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์เพื่อทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์ม น้ำมันจังหวัดตราดปี 2549 ได้ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม มีตัวแปรที่ศึกษา

ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา

- อาชีพที่สร้างรายได้หลัก
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
- การรับทราบข้อมูลโครงการ
- รายละเอียดการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อ โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน
จังหวัดตราด ปี 2549 มี 7 กิจกรรมที่ได้ดำเนินการภายใต้โครงการซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วม โครงการ
2. กิจกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการ
3. กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี
4. กิจกรรมการสนับสนุนต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมัน
5. กิจกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม
6. กิจกรรมการส่งเสริมการรวมกลุ่ม
7. กิจกรรมการสนับสนุนแหล่งเงินทุน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ